De Driehoek
Ecologisch Tuinenpark

In deze Nieuwsbrief

- Laten we op de Driehoek stoppen met het gebruiken van geïmpregneerd hout
- Even voorstellen: Tonny Tolboom
- Planten voor vogels
- Driehoekse natuur: kastvlinder
- Nieuwe toepassingen van milieuvriendelijke materialen
- “Composteren kun je leren”
- Geen vlinder te zien, toch een vlindertuin
- Wel of geen turf?
- “Ik word hier zo gelukkig van”
- Douglas/lariks
- Even voorstellen: Edith Unverzagt
- Colofon

Nieuwsbrief lente/zomer 2021

Van de redactie

Ondanks het koele weer van april is er buiten weer een waar groei- en bloeifeestje gaande. Deze Nieuwsbrief haakt daar bij aan met interessante informatie over mensen, materialen en natuur.
De volgende Nieuwsbrief komt op 1 juli uit, deadline is 15 juni.

Volkstuinencomplex De Driehoek
Winklerlaan 151, 3571 KL Utrecht

Secretariaat
p/a A. Van Ostadelaan 71 Bis, 3583 AC Utrecht

E-mails
secretariaat@driehoektuin.nl
natuurlijktuinieren@driehoektuin.nl
penningmeester@driehoektuin.nl
nieuwsbrief@driehoektuin.nl

Website
www.driehoektuin.nl

Laten we op de Driehoek stoppen met het gebruiken van geïmpregneerd hout

Herman van der Bij, commissie Milieuvriendelijke Materialen

Hout voor schuttingen en schuurtjes is vaak geïmpregneerd. Dat wil zeggen dat het behandeld is met bestrijdingsmiddelen. Je herkent het meestal aan de groenige kleur. Deze trekt na verloop van tijd weg. Geïmpregneerd hout is populair, want het is relatief goedkoop en je hoeft er verder niets aan te doen.
Helaas zijn de middelen waarmee geïmpregneerd hout is behandeld giftig en dus schadelijk. Ze kunnen uit het hout weglekken en komen dan in de bodem terecht. Je mag geïmpregneerd hout dan ook niet verbranden of weggooien bij het restafval. Je moet het apart afvoeren naar de milieustraat van de gemeente.

Ja maar, het gebruik van dit hout is toch gewoon toegestaan en het wordt toch overal verkocht? Er bestaat zelfs geïmpregneerd hout met KOMO-keur. Dat kan toch niet schadelijk zijn?

Ja, dat dachten we van asbest ook. Ik haal nog altijd met genoegen een tuinboek uit de jaren 80 aan, waarin wordt aanbevolen om paden van asbest aan te leggen. Want je kunt het zo gemakkelijk verzagen.
Tot voor kort bevatten de impregneermidddelen naast metaalzouten ook arseen. Deze stoffen zijn zo giftig dat je ze volgens de Europese richtlijnen niet met je handen aan mag raken. Toch staat Nederland nog vol met dit hout.
Tegenwoordig is geïmpregneerd hout minder giftig, maar bevat het nog altijd chroom-6, berucht van defensiematerieel, treinen en bruggen.
Volgens onze statuten moeten we het milieuvriendelijk tuinieren in de ruimste zin van het woord bevorderen. Er zijn goede alternatieven voor geïmpregneerd hout: Vurenhout, behandelen met lijnolie en lijnolieverf of eventueel krijtverf; lariks of Douglas onbehandeld laten of behandelen met kookverf.

Mijn stelling is: geïmpregneerd hout hoort niet thuis op een ecologisch tuinenpark. Laten we daar dus mee stoppen.

onbehandeld Douglas huisje nr. 30

Even voorstellen: Tonny Tolboom

Afgelopen september kreeg ik te horen dat ik in aanmerking kwam voor een tuin op de Driehoek. Wat een heerlijk idee in deze tijd waarin we aan huis gebonden zijn. Per 1 november zou ik met pensioen gaan en 1 januari kwam de tuin beschikbaar. Het kon niet beter.
Mijn tuin is Fazantlaan nr. 64, een karakteristieke tuin op een rustige plek. De tuin bestaat uit een grappig vijvertje, een gigantische eik met daaromheen coniferen die een mooie vrije plek afschermen. Dan is er een grote moestuin en achterin een huisje met een mooi terras. Naast de tuin een sloot. Ik vind het een prachtplekje.
In de tuin lagen onderdelen van een oud huisje, de bovenbouw van een vouwwagen, en veel stenen. Alles werd met hulp van de oude huurders en familieleden afgevoerd. Vanaf januari ben ik ook bezig geweest om de bamboe die in de tuin stond weg te halen. Hopelijk definitief!
Eerder heb ik op plekken waar ik woonde en op het Veemarktterrein gemoestuinierd. Toch heb ik nog veel te leren...
Het is gemakkelijk om met mensen in contact te komen op de Driehoek en de app vind ik heel handig om bij te leren en plantjes e.d. uit te wisselen.
Ik woon heerlijk dichtbij in Voordorp. Naast tuinieren doe ik aan pottenbakken, en oppassen op mijn kleinkind. Het tweede kan elk moment geboren worden. Druk genoeg met alles maar wel lèkker druk!

pestvogel

Planten voor vogels

Jan Willem Arends

Ook de komende winter kan uw tuin van nut zijn voor de vogels: Door zonnebloem, boekweit en granen te kweken en te laten staan. Met bessenstruiken als kardinaalsmuts, liguster, vuurdoorn, krent, Gelderse roos, lijsterbes, meidoorn en vlier. Meer informatie over dit onderwerp vindt u in de brochure Natuurlijk Tuinieren 2011 (zie www.driehoektuin.nl onder Tuinieren/Natuurlijk Tuinieren, link onderaan de pagina) en op de website van de Vogelbescherming (“vogelvriendelijke beplanting”).

Driehoekse natuur: kastvlinder

Tieneke de Groot

Oktober, ergens halverwege. Koud en vochtig. De deur van de gereedschapskast achter het huisje staat open. We rommelen wat om een snoeischaar te pakken. Dan verschijnt in een ooghoek een zwarte vlek op het plafond. Er óp? Nee, er tegenaan. Beter kijkend transformeert de donkere plek zich tot twee vleugels van een vlinder. Ha, een overwinteraar in de kast. Een dagpauwoog. Een totaal ander dier dan in de zomer, wanneer je de bovenzijde ziet met de vele kleuren en de opvallende oogvlekken. In de kast bestaat de vlinder alleen uit de onderzijde: een donkerbruine tot zwarte tekening, met wat grijzige schakeringen erin... zodra het spaarzame licht erop valt.
Na deze ontdekking doen we voorzichtig. Ons kastdier moet niet vroegtijdig uit de winterslaap ontwaken. Het kost nogal wat energie namelijk om uit en ook weer in die slaap te komen. Bijtanken kan de dagpauwoog niet, nergens is nectar te vinden in de winterse tuin. De kou in onze kast is prima, beter dan warmte, want dan zou de winterslaper te vroeg wakker worden.
Maart, de laatste dag. Warm en zonnig. Sinds een halve week zetten we de kastdeur wagenwijd open zodra we op de tuin zijn. Tegen het plafond hangt nog steeds onze verstarde vlinder. Al enkele dagen vliegen in de omgeving twee dagpauwogen rond die blijkbaar eerder wakker zijn geworden. Na een half uur pakken we een snoeischaar. En, hé, de vlinder is weg. Plotseling vertrokken; geen weet van de kou, de sneeuw en de hagelbuien die er in april aan gaan komen.
Hopelijk vindt hij of zij snel een partner. Dankzij zulke mooie oogvlekken moet dat toch lukken. Vier fel gekleurde opengesperde ogen! Met hun vleugels klapperend levert dit voor hongerige vijanden, meestal vogels, een misleidend schouwspel op. Waar moet ik nou toehappen?
Ergens in een brandnetelruigte zullen in het voorjaar eitjes gelegd worden. De rupsen die daar uit kruipen gaan zich te buiten aan die heerlijke, eiwitrijke brandnetelbladeren. Op de Slappendellerdijk wellicht? Of bij iemand in de tuin, in een hoekje? Wij hebben in een bloempot wat grote brandnetel staan, maar door te veel hitte, te weinig regen en gebrek aan verzorging waren ze niet aantrekkelijk voor ‘brandnetelvlinders’. Helaas, want een nestje met rupsen van een atalanta, dagpauwoog of een andere soort is best interessant om te volgen in je eigen tuin.
Misschien ziet iemand ons de komende maanden brandnetels in de bloempot water geven. Gekker moet het niet worden?!

Nieuwe toepassingen van milieuvriendelijke materialen

Jan Willem Arends

Het onbehandelde vurenhouten huisje voor tuin 76 is eind april/begin mei onder een tijdelijk afdak achter het Pannendak in de rauwe lijnolie en lijnolieverf gezet! (Jammer van de geïmpregneerd houten funderingsbalken en de shingles. Het bestelprogramma op internet dwingt tot de aanschaf ervan. Navraag bij de leverancier leerde dat ze toch genegeerd kunnen worden. (Daarover meer in de volgende Nieuwsbrief) Het huisje op tuin 117 heeft een nieuwe voorgevel gekregen van (vooralsnog) onbehandeld grenen, lariks of Douglas.
Huisje 98 wordt gerepareerd met onder meer onbehandeld larikshout.
Advies nodig over aanpassing of vervanging van tuinhuisje of schuurtje? Info over dit onderwerp? nieuwsbrief@driehoektuin.nl

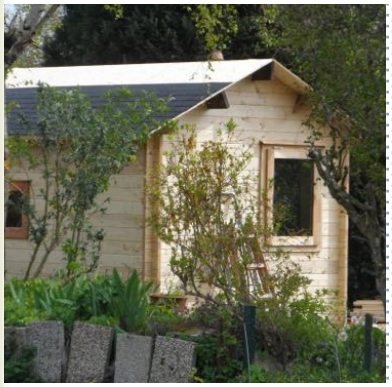

nieuw huisje nr. 76

voorgevel nr. 117

“Composteren kun je leren”

Joost van Wijk, compostmeester

Henk Rienties wees me op een video (lezing) over het composteringsproces. De lezing bevat twee zaken die ik opvallend en interessant vond. In de eerste plaats wordt het verschil uitgelegd tussen "warme" compostering - in onze grote composthoop - en "koude" compostering - in de composthoop op je eigen tuin. Koude compostering heeft een aantal interessante voordelen.
Ook wordt het verschil tussen groene en bruine materialen uitgelegd en hoe je ze kunt gebruiken op je composthoop.
Te vinden op YouTube met “marc siepman composteren kun je leren” of https://www.youtube.com/watch?v=F-leNQalzxE

Geen vlinder te zien, toch een vlindertuin

Wil Arts

Vlinders beperken zich niet tot de Vlindertuin als zij nectar zoeken. Zodra sleedoorn en klein hoefblad uitgebloeid zijn (april) zoeken vlinders die in de omliggende tuinen. Toch, als je goed zoekt en kijkt, kun je verschillende soorten rupsen tegenkomen op planten in de Vlindertuin als de onooglijke vuilboom of sporkehout (is zowel waardplant als bron van nectar voor de citroenvlinder en het bosblauwtje), het Jakobs-kruiskruid (voedt de rupsen van de Sint Jakobsvlinder), de brandnetels aan de sloot (daarop leggen dagpauwoog, atalanta, landkaartje, kleine vos, distelvlinder en gehakkelde aurelia hun eitjes) en diverse soorten zuring (die vlamvlinders aantrekken). Verwacht geen bloemenzee met wolken vlinders daarboven, al zijn er het hele jaar door bloeiende planten te zien: hemelsleutel, marjolein en kruipende tijm, kaardebol, ijzerhard en knautia.
De Vlindertuin wordt vooral op werkdagen onderhouden door een min of meer vaste groep vrijwilligers. Die levert goed werk. Jammer dat regelmatig begieten lastig is. De sloten vlakbij zijn heel ondiep en zitten vol verrotte planten. Voor het overige redt de Vlindertuin zichzelf wel!
Op het terrasje staan drie plantenbakken met bollen en kruiden, en twee banken. Die laatste zijn tegenwoordig vooral in trek bij telefonerende “buiten-werkers” en buurtbewoners. Helaas worden de paadjes door de bosjes ook als toilet gebruikt.
We vonden dat het terrasje er niet echt aantrekkelijk uitzag. En dus hebben we de plantenbakken verplaatst en een kruidenspiraal aangelegd met theekruiden: muntsoorten, citroenmelisse, onzelievevrouwebedstro, bergamot, citroenverbena, salie en tijm. Goudsbloem en kamille worden nog gezaaid. Hopelijk slaat alles aan en kunnen jullie binnenkort in het voorbijgaan wat blaadjes plukken voor een verse kruidenthee. Adviezen en stekken van bijzondere kruiden zijn altijd welkom!
Tenslotte: De banken worden binnenkort opnieuw geverfd, en wel met kookverf.
Interesse? Kom een keer meedoen op een van de werkdagen!

Sint Jacobsvlinder (rups en vlinder)

Wel of geen turf?

Jan Willem Arends

In veel tuinaarde, potgrond en perspotjes zit turf = opgegraven veen. Veen ontstaat door (zeer langzame) groei van veenmos. Vroeger was een groot deel van Nederland begroeid met veen – ook ons tuinenpark. Er zijn nog maar weinig levende veengebieden over in Europa waaronder de Hoge Venen, nota bene het hoogste deel van België. Ze zijn erg belangrijk vanwege hun bijzondere planten en dieren.
Helaas wordt er desondanks nog steeds veen gewonnen, onder meer in de Baltische staten. Zelfs in sommige “biologische” producten zit turf. Dus lees de tekst over de samenstelling en wees bedacht op misleidende teksten als “duurzaam gewonnen veen” (onzin) en “klein percentage turf” (maar toch). En sla producten met zulke teksten over.

“Ik word hier zo gelukkig van”

Claar van den Biggelaar en Froukje van den Born

Begin februari zijn we gestart met een samenwerking met onze buren: de school SO Fier. Op die school zitten kinderen die van huis uit weinig met natuur in aanraking komen.
Met twee tassen vol verrekijkers gaan we op pad en begint ons avontuur. We leren de kinderen via een spel op het plein de vogelnamen en oefenen met de verrekijkers naar het kijken van de vogels. Na de pleinlessen maken we met de groepen een rondwandeling over het park. Uiterst geconcentreerd kijken ze en turven ze de vogels die ze zien. Ze genieten van het lopen en speuren over de kleine paadjes langs de tuinen. Na een uur zeggen ze: “mogen we nog een rondje?”
Naast de rondwandelingen kwam de vraag of we wilden helpen met het opstarten van de schoolmoestuin. Jazeker, maar alleen samen met de kinderen. Met heel veel plezier zijn we met zijn allen aan de slag gegaan. Op school de plantsoenplanten verplaatst en met kruiwagens en rieken naar de grote composthoop. Wat werd er hard gewerkt! Terwijl ze bezig waren werd het een groot beestjes-onderzoek. Ze vonden de larve van de neushoornkever die alleen leeft in de hete composthoop. In de karavaan van acht kruiwagens weer naar school, langs de paarden en ezels en dan de mooie

compost in de bakken scheppen. Heel mooi om te zien hoe respect voor hun tuin groeit. Ze harken de grond en willen er niet op lopen!
Tijdens onze laatste rondwandeling hebben we samen met de kinderen aardbeienplanten gehaald bij een tuinster voor de schoolmoestuin. Terwijl we samen met een kruiwagen vol aardbeien terug lopen zegt een jongen: "*Ik word hier zo gelukkig van*!'' En wij ook! Kinderen in aanraking brengen met natuur! Een succesvolle samenwerking tussen de Driehoek en SO Fier!

Douglas/lariks

Bert Meinders

In augustus 2019 gingen we aan de slag op onze tuin. Het toegangshekje was spoorloos, en we vonden een overwoekerde druif die droomde van een leuk rek om tegenop te klimmen.
Waar maak je die bouwsels van? In de houthandel kan je kiezen uit geïmpregneerd tuinhout, wat tropisch hardhout, en Douglas/lariks. Wat is duurzamer/milieu-vriendelijker?
Geïmpregneerd hout vind ik niet passen op een ecologisch tuinenpark. Het impregneermiddel bevat diverse erg giftige stoffen [(1)]. Tegenwoordig mag er gelukkig geen arseenzuur meer in zitten, maar het mengsel blijft ongezond voor mens en dier [(2)].
Het werd Douglas/lariks. Douglas komt van de Douglasspar en lariks, uhh, van de lariks (lork). Qua eigenschappen is er weinig verschil: snelgroeiend naaldhout dat veel hars bevat. Daardoor neemt het weinig water op. Het kan vrij goed tegen gebruik in de buitenlucht.
Ik had er nooit eerder mee gewerkt, maar het beviel prima. Paar praktische punten:

1. Het aantal verkrijgbare maten is beperkt. Kijk dus eerst wat er beschikbaar is, maak dan je ontwerp. Lengtes zijn er tot 2,4 m bij de bouwmarkt en tot 5 m bij de specialisten in tuinhout. Bij die laatsten is de keuze in rabatdelen ook groter.

2. Voor naaldhout is het verrassend hard. Mijn bovenfrees had er niet zo'n zin in. Klassiek timmerwerk (zaag, hamer, beitel) ging eigenlijk beter dan machines.
3. Voorkom dat het hout lang nat blijft. Zet palen dus niet rechtstreeks in de grond of in een betonnen sokkel (watert in). Gebruik paalhouders of paaldragers. Zorg dat de opbouw goed kan drogen aan de lucht.
4. Ik vind het als timmerman jammer als mooi hout, of een mooie constructie, verborgen wordt onder een dikke laag verf. Maar Douglas kan een beetje hulp gebruiken tegen weer en wind. Ik heb gekozen voor gekookte lijnolie. De olie dringt in het hout en droogt op tot een waterafstotend laagje. Je brengt de olie in een dunne laag op, en na tien tot twintig minuten wrijf je die droog. Daarmee veeg je ook de zaden, pluizen en andere rommel die er inmiddels op zijn gewaaid weg! Herhalen voor de schrale plekken en kopse kanten.
5. Bij verf zou ik kiezen voor kookverf. In Scandinavië populair voor houten huizen. Bevat lijnolie en pigment.
6. Douglas/lariks is in aanschaf duurder dan vurenhout, maar gaat langer mee.

(1) Wolmanzout was tientallen jaren geleden een uitkomst voor de metaalverwerkende industrie: Het giftige afval kon je gratis afvoeren via tuinhout.
(2) Er zit o.a. Chroom-6 in, berucht van militair materieel, treinen en bruggen. Vroeger was het geregistreerd als biocide en golden er voorschriften voor gebruik. Nu is het een fixeermiddel in o.a. verf en tuinhout. Het gebruik is niet meer gereguleerd.

nieuw Douglas hek tuin nr. 86

Even voorstellen: Edith Unverzagt

Middels dit berichtje wil ik me even voorstellen: Mijn naam is Edith Unverzagt en ik heb per 1 februari de tuin van Piet overgenomen: Eendenpad 24.
Vorig jaar ben ik gestopt met werken en ik heb nu alle tijd om me te verdiepen in tuinieren. Een geheel nieuwe hobby. Heb thuis ook een tuin maar deze is “klaar” en niet geschikt om groente dan wel fruit in te verbouwen. Bovendien heeft mijn volkstuin ook een vijvertje en een broeikas. Je kan zien dat Piet er veel zorg en liefde in heeft gestoken. Hij is dan ook vijfenveertig jaar lid van de Driehoek geweest.
Heb mijn eerste groente en fruit geplant. Een druif in het kasje en rabarber in de tuin. Tot nu toe doen ze het goed. Heb ook al een “kolibrievlinder” op bezoek gehad. Bijzonder om te aanschouwen. Er zitten ook veel vogeltjes in de tuin en nesten in de dennenboom voor het huisje.
Denk dat ik veel plezier ga beleven in de tuin. Heb nog niet heel veel gedaan, het is te koud en ik moet er een beetje in komen.
Zal jullie regelmatig tegen komen in de tuin. Zou zeggen: Kom gerust langs met tips in ruil voor een kopje koffie.

Colofon

De Nieuwsbrief informeert de tuinders van het Ecologisch Tuinenpark de Driehoek te Utrecht. Hij verschijnt minimaal tweemaal per jaar en wel op 1 maart en 1 oktober. De deadline voor het aanleveren van teksten of informatie of advertenties op nieuwsbrief@driehoektuin.nl is een maand eerder dan de genoemde data. Maximale omvang van artikelen: 25 woorden voor advertenties, ongeveer 200 voor Even voorstellen, ongeveer 300 voor andere artikelen. Bij grotere aanpassingen wordt contact gezocht met de schrijver. Redactie: Jan Willem Arends. Vormgeving: Renate Daniels. Op www.driehoektuin.nl zijn de oude nummers van de Nieuwsbrief te vinden samen met een index. Het bestuur brengt een Bestuursbulletin uit als een bestuursvergadering daartoe aanleiding geeft.

(foto pestvogel via Pixabay, overige foto’s met toestemming van de makers)